

Павло СОЙМА,
здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 231
Соціальна робота, спеціалізація «Соціальна педагогіка»,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка,
Алла РЕВТЬ,
кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри загальної педагогіки та
дошкільної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

СОЦІАЛЬНІ ІГРИ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Соціальні ігри використовують переважно в соціальному вихованні підлітків і старшокласників. Про це свідчить аналіз дисертаційних досліджень останніх років [2, с. 87]. До основних напрямів використання соціальних ігор можна віднести такі: найзагальніші завдання виховання (формування соціально цінного досвіду, адаптації до соціального середовища; розвиток самосвідомості (формування самопізнання, розвиток соціальної активності); розвиток комунікативної сфери (виховання емпатичної культури, регулювання соціальних очікувань, а також формування толерантності, емпатичних очікувань, толерантності); ціннісна орієнтація (військово-патріотичне, громадянське та екологічне виховання).

До соціальних ігор можемо віднести ігри, які мають вплив на соціальне виховання: сюжетно-рольові та ділові ігри. Сюжетно-рольова гра – це форма моделювання дитиною соціальних стосунків і вільна імпровізація, не підпорядкована жорстким правилам, незмінним умовам. Під діловими ж іграми маємо на увазі форму відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності, моделювання систем і досвіду відносин, характерних для того чи іншого роду практики людини.

У системі ділових ігор розрізняють інтелектуальні, організаційно-діяльні, організаційно-комунікативні, організаційно-мисленнєві, рольові, імітаційні.

Також серед ігор, які впливають на духовний, моральний розвиток особистості, доцільно виокремити рольові. Наявність ролі, двох планів самопочуття (ігрового та реального), сюжету забезпечує цій грі різноманітні виховні можливості. Говорячи про функції рольової гри, треба приділити увагу психотерапевтичній функції (зміна ставлення людини до самої себе та інших; зміна психічного самопочуття, соціального статусу, способів спілкування в колективі). До класифікації рольових ігор соціального характеру відносимо такі: ігри-драматизації, ігровий тренінг (навчання спілкуватися).

Доцільним для нашого дослідження є аналіз педагогічного потенціалу гри в розвитку особистості того, хто грає, що розкривається у низці положень:

- педагогічні потенціали гри – результати педагогічної діяльності;
- гра має основні можливості – розвиток якостей і сфер особистості, і додаткові, що полегшують процес особистісного розвитку, забезпечуючи мотивацію участі в ігровій взаємодії;
- гра має потенціали двох рівнів: перший – досягнення стану включеності у діяльність, а другий – розвитку (саморозвитку) у цьому виді діяльності.

Під визначення соціально-орієнтованої гри потрапляють практично всі типи ігор, що мають у своїй структурі певну модель соціальних відносин (рольові, сюжетно-рольові, ситуаційно-рольові, ділові). На основі аналізу традиційно сформованих підходів до теорії гри зазначимо, що в соціально-орієнтованій грі моделюються соціальні інститути, які визначають відносини у різних сферах життя суспільства (економічній, суспільно-політичній, правовій і культурній). До виховних функцій соціально-орієнтованих ігор автор зараховує: ціннісно-орієнтаційну, індивідуально-орієнтаційну, інструментально-орієнтаційну, функцію самореалізації, стимулювально-орієнтаційну, конструювальну [1].

Також соціально-орієнтованими є соціально-моделювальні ігри, які за

дотримання низки педагогічних умов, можуть стати ефективним засобом соціального виховання не тільки підлітків і старшокласників, а й студентської молоді. Під соціально-моделюючими іграми розуміємо ті, в яких відтворюється (моделюється) полісуб'єктна соціальна взаємодія у просторі економічних, суспільно-політичних, правових, моральних відносин. Суттєва відмінність соціально-моделювальних від інших видів ігор полягає у масштабному комплексному моделюванні (створенні моделі) соціальних інститутів та імітації її учасниками всіляких варіантів соціальних відносин між суб'єктами та їхніх предметно-практичних дій.

Сюжетно-моделювальні ігри як засіб соціального виховання не тільки забезпечує набуття учасником досвіду соціальної взаємодії на різних соціальних рівнях, а й актуалізує найсуттєвіші проблеми буття (екзистенціального характеру) та дає змогу стимулювати процеси самопізнання, самовизначення, соціальної ідентифікації та індивідуалізації.

Аналіз викладених нами підходів до розуміння сутності соціальних ігор дає підставу зробити висновок, що цей тип гри є ефективним засобом соціального виховання молоді. До найважливіших педагогічних потенціалів соціальних ігор можна віднести такі:

- діагностика учасниками своїх можливостей у використанні різних соціальних ролей, зокрема, професійних;
- оволодіння учасниками різними способами взаємодії;
- розвиток якостей і сфер особистості, формування морально-етичних цінностей.

У методичному плані необхідно виокремити низку основних ознак соціальних ігор: моделювання історичної, фантастичної, реальної ситуації; моделювання соціальних відносин у різних сферах життя суспільства; наявність у різних сферах життя суспільства; наявність ролей, для яких визначено їхній ігровий статус, ігрові цілі, набір ігрових засобів; можливість практичної реалізації моделі взаємодії у конкретних заданих умовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гріднєва О.М. Ігрові технології як засіб формування соціальної компетентності старших дошкільників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refs.in.ua/igrovi-tehnologiyi-yak-zasib-formuvannyasocialenoyikompetent.html>. – Назва з екрана.
2. Макарова Л.Л. Проблемна ситуація та гра як психологічні детермінанти розвитку пам'яті і мислення молодших школярів : дис. ...канд. психол. наук : 19.00.07 Київ. 2001. 236 с.
3. Романова І.А., Сарнавський М.О. Інтелектуальні ігри в корекційно розвивальних програмах для підлітків. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади* : III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (01–02 червня 2021 року, м. Суми). Суми : СДПУ імені А.С. Макаренка, 2021.